ГОДИНА XXVII. На Цетињу, у суботу 7 марта 1898. БРОЈ 10.

Излази субботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црногорца“ на Цетиње, а саопштавањима [illegible] у коју врсту; а саме је заручије, може се предплатити год. г. *Перо Рамадановић*, К. Ц. агента у Котор. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по три новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новч.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

МИ НИКОЛА ПРВИ
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Дајемо на знање и објављујемо:

Пошто је прво званично издање Нашега Општег Имовинског Законика од 25 марта 1888 г. већ посве исцрпено, настала је потреба да се припреми ново.

Одобравања и похвале којима је, у цијелом правничком свијету, једнодушно поздрављено било ово законодавно дјело, потпуно су оправдане и примјеном његовом у Нашим судовима.

Наравно, за овај десетак година, судска практика није могла а да, у пространој законској књизи ове врсте, не замијети и такијех тачака које би добро било, првом згодом, подврћи особитоме пријегледу и расматрању, те их у склад довести са приликама и потребама које за ово вријеме насташе или се објавише.

Управ вишепоменута припрема Законика к новоме издању даде згодну прилику да се предузме и ова радња. Прилика је била тим згоднија што је, према жељи Нашој, сам саставилац Законика, Г. Др В. Богишић, Наш садашњи министар Правде, могао и ову двоструку задаћу на се лично примити. Њему је, разумије се, било лакше него икому другому поступати при томе по нашему главноме упуству, то јест: вршити и овај рад у истоме духу и правцу у ком је вршио и пређашње велико предузеће самога састављања Законика.

И доиста, разгледавши пажљиво, и са сваке стране, довршени посао, Ми се увјерисмо да је ово ново издање остало посве вјерно и законодавним начелима и битним својствима пређашњег; — да преинаке (модификације) које су у ново издање уведене потпуно одговарају живим потребама, те усавршују мјеста којих се тичу; — да се издање ово, поред свијех поменутијех преинака, није одаљило ни од самога ванњског облика првог издања, и то до тога, да су остали у потпуној цјелини пређашњи ред и бројови не само крупнијих раздјела, него чак и чланака.

Пошто дакле ово, на тај начин уређено издање Законика, и не дотакнув се суштине његове, подиже му очевидно степен савршенства и умножа практичну вриједност, одобравајући потпуно овај рад, Ми се ријешисмо народити и наређујемо:

Чланак I. Ово ново издање Нашега Општег Имовинског Законика, са свијем преинакама његовим, стаје на снагу дана 1-ог априла 1898.

Чланак II. Наређења чланака II-ог, III-ег и IV-ог претходнога указа којим је постављен био речени Законик у пређашњем издању, примјењују се и на садашње ново издање.

Дано на Цетињу, на дан Светог Саве Српскога, 14 јануара 1898.

(М. П.) НИКОЛА

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ЦЕТИЊЕ, 5 марта.

Највишијем указом, који доносимо у службеном дијелу, ново издање Општега Имовинскога Законика за Књажевину Црну Гору, са свијем преинакама његовијем, стаје на снагу дана 1 априла идућег.

Наш стари Имовински Законик стао је на снагу 1 јула 1888, и његово објелодањење изазвало је оћу пажњу у свјетскоме правничкоме свијету, што свједоче његови преводи на главнијем јевропскијем језицима, и мноштво расправа о њему на истијем језицима, које га одобравају и хвале.

Те теоријске оцјене стручњака потпуно су биле оправдане и досадашњом примјеном његовом у нашијем судовима; али кроз овај низ година судска практика је опазила, да у њему има тачака, *које би добро било, првом згодом, подврћи особитоме пријегледу и расматрању, те их у склад довести са приликама и потребама које за ово вријеме насташе или се објавише,* па да ово тако важно законодавно дјело постигне своје савршенство.

За то је Њ. В. Господар наредио своме министру правде г. дру В. Богишићу, који је стари Законик написао, да уњ уведе све оне преинаке, које са члановима Великога Суда нађе за потребите.

Тако се приступило раду, који се развијао у два главна правца; у усавршавању *садржине* текста и његова *облика*, што се тиче језика, стила и интерпункције, али по начелу, да се мора сачувати у цјелини пређашњи општи спољашњи облик Законика.

Преинаке у садржини уведене су: преуређењем њекијех чланака, или једног дијела њихова, као у чланцима 35, 49, 50, 53 и т. д.; простијем избацивањем њекога дијела чланка, као у чланцима 67, 176, 508; додавањем и увршћењем у досадашњи чланак каква уметка или додатка, као у чланцима 74, 148, 259 и т. д.

Све ове преинаке рађене су на основи вијећања и одлука у сједницама, које је министар правде држао са великосудијама, па су се подносиле на највише одобрење Њ. В. Господара.

Што се тиче језика и стила Законика, прво је издање било у велике хваљено, те се показивало и признавало као углед српскога законскога језика и стила; али је познато да усавршавање и језика и стила нема граница, што важи особито за српско младо законодавство. Тако се при приређењу овога новога издања постарало да буде и у томе погледу савршеније од првога.

Да се све ове преинаке уведу у наш Имовински Законик пружила се згодна прилика, кад је већ прво издање његово било потпуно исцрпано, те је настала потреба да се ново приреди, које је ево са срећом већ свијета угледало.

Наш Имовински Законик колико је благодатна установа за наш државни живот и за народно благостање, толико је подигао углед Црне Горе међу осталијем културнијем државама; а ово ново усавршено издање његово свједочи да Црна Гора напредује у своме унутрашњему правилноме развитку државноме.

Све главне тековине Црне Горе, које ју уводе међу остале просвјетне државе, почињу тек од посљедњега рата, хвала очинској бризи Њ. В. Господара; али међу тијем нашијем тековинама најзнаменитија је Имовински Законик, који ће остати трајнијем споменником просвећенога реформаторскога рада Његовог Височанства.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

Њихова Височанства са својом Свијетлом Дјецом дошла су прошле суботе из Бара на Ријеку, гдје их је дочекао Њ. В. Књаз Насљедник. Њихова Височанства Господар и Књаз Насљедник и Њ. С. Књаз Мирко сјутридан су дошли на Цетиње, а Његвино Височанство Књагиња са осталом Својом Свијетлом Дјецом остала је у Љесковцу.

— Њ. В. Господар, окружен Њ. В. Књазом Насљедником, Њ. С. Књазом Мирком, и својијем великодостојницима јучер је примио у свечаној аудијенцији господина потпуковника Машина, изванредног посланика и опуномоћеног министра Краљевине Србије, на којој је г. Машин предао Његовом Височанству своја акредитивна писма. Измијењени говори том приликом били су врло срдачни. Њ. В. Господар између осталога рекао је: „Увјерења, која ми подносите од стране Његовог Величанства, о Његовом пријатељству и љубави према Мени и према Црној Гори, Мене су у највећој мјери испунила пријатношћу и захвалношћу. Природне у срцима нашим урођене братске везе најбоље су јемство трајања и јачања тих одношаја. Наши састанци у Биограду и на Цетињу, којих ћу се вазда с највишим задовољством сјећати, јесу и остаће најтврђа санкција нашега братимства и непоколебимог пријатељства.“ Г. посланика допратио је и одпратио у дворскијем параднијем колима г. Милутин Вукотић, адјутант Њ. В. Господара. При доласку и одласку г. посланика цетињска чета одавала му је пред Двором војене почасти, а војена музика свирала српску химну. У вечер је био у Двору велики објед у част новога посланика братске нам Краљевине.

— Њ. Ц. В. Велика Књагиња Милица родила је онамадне срећно двије шћерке, од којијех једна, примивши свето крштење, исти је дан умрла. Стање здравља Њ. Ц. В. Књагиње Милице, која се налази с фамилијом у Криму сасвијем је добро.

— Пресједник Француске Републике г. Фор послао је на дар Њ. В. Господару један скупоцјени вав од sevre, који је г. Депре министар француски предао Његовом Височанству у особитој аудијенцији.

— У сриједу 4-ог т. м., као на дан смрти блаженопочивше Књагиње Зорке Карађорђевића, био је у манастирској цркви парастос, у присуству Њ. В. Господара, Њ. С. Књаза Мирка и државнијех великодостојника.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 6 марта.

Опет се по јевропској журналистици проносе вијести са далеког истока, као да ће тамо рат да плане између Русије и Инглеске, што би одиста многијема годило. Али као што су се и прије мјесец дана преварили, тако су и овога пута њихова прорицања открили само њихове жеље. Петроградско „Н. Времја“ у свом најновијем броју вели: „Данас већ нико не вјерује у Лондону у могућност озбиљног неспоразума између Инглеске и Русије односно догађаја, што се збивају на далеком Истоку. Тамошња штампа, изузетком листа „Глоба,“ мири се са утврђењем уплива Русије на сјеверноме Китају, савјетујући само инглеску владу, да за то тражи себи накнаду. Још се говори, да заузеће Порт-Артура од стране Русије може бити корисно Инглеској, ако инглеска влада престане непријеко гледати то заузеће, и ако ступи у споразум са Русијом и са Француском. Да ће се Инглеска прије или послије измирити са положајем ствари, који се сада установљује на далеком истоку, ми нијесмо никада сумњали. При свој огромности њезинијех финансијскијех средстава и бројном превасходству њезине флоте над флотама осталијех великијех држава, које су непосредно заинтересоване на далеком истоку, неће ниједна инглеска влада рискирати да пође даље од дипломатскијех протеста против присуства руског бродовља у Порт-Артуру и у Талијенвану, као ни против поретка ствари, који лондонска штампа називље утврђењем уплива Русије у сјеверном Китају. Инглеска дипломација добро схваћа да би у противном случају имала посла не са једном Русијом, него такође и с Француском и Њемачком, које се ништа мање не заузимљу да утврде свој уплив и Небеској царевини. А потпуно је очевидна немогућност стати на пут томе заузимању. Али Инглези још нијесу изгубили наду, да ће за себе задржати лавовски дио у престојећој диоби. Тијем се и објашњава, за што инглеска штампа савјетује маркиза Сализберија да се на далеком истоку споразумије са

Русијом и Француском, мимо Њемачке. Спомињући се прошлости, лондонски публицисти по свој прилици мисле, да се лакше погодити с Петроградом и Паризом него ли с Берлином. Али ништа мање него у Берлину данас разумију у Петрограду и Паризу, да није никакве потребе уклањати се инглеској протестима цијеном пристајања на напуштање Инглеској превласти у средњем Китају. Посљедњијех година положај ствари на далеком истоку такав је постао, да све заинтересоване државе имају права на једнаки уплив тамо, и на могућност, да могу то право бранити у случају потребе силом оружја. Од данас већ знаде сва Јевропа, да Русија приступа појачању свога ратнога бродовља у великијем размјерама, у приликама, које јасно показују сјајни положај њезинијех финансија. Није далеко вријеме када ће и њемачки парламенат обилато снабдјети своју владу средствима ради сличног појачања. У таквијема приликама Инглеска не може већ пријетити својијем поморскијем надмоћијем. Не дакле одјељени споразум Инглеске са Русијом и Француском, него споразум свијех четири велесила, које имају своје интересе на далеком истоку, може учинити крај обрту политичкијех догађаја, који узнемирује Инглезе. Силом ствари Китај остаје отворен јевропској трговини и упливима влада, које су заинтересоване у Китају, од којијех свака има једнака права и колико треба средстава да их брани. На том земљишту треба да се Инглеска споразумије с Русијом, Француском и Њемачком, без задњијех мисли. Само тако ће Инглези обезбједити могућност да усредоточе све своје напоре на одржање мира у Индији и на удаљење неприлика, које предвиђају у случају рата између Сједињенијех Држава и Шпањске.“

Ово је довољно јасно, и за то не треба озбиљно узимати вијести о предстојећем руско-инглеском сукобу, што од неког доба разне телеграфске агенције упорно по јевропскијем листовима разашиљу.

У истом броју „Н. Времја“ доноси царски указ, којијем Цар одређује деведесет милиона рубаља изванреднијех за грађење ратнијех бродова. Говорећи о томе догађају у засебном чланку, „Н. Времја“ вели да се та изванредна свота не издаје ради рата, него у корист мира, поглавито на далеком истоку. А у Јевропи у случају рата неће се рјешавати бродовљем него војском.

Уз царски указ изашло је и царско писмо на министра финансија Витеа, из кога се види, да су редовни приходи под његовом управом превазишли редовне расходе преко 600 милиона рубаља, од које ће се готовине узети и ове 90 милиона. У тој постојаној буџетној равнотежи Цар види потпору силе и добростања Русије, те изражава признање своме министру.

ГОВОР Њ. В. КРАЉА УМБЕРТА.

који је држао у Кампидољу на дан прославе недесетогодишњице устава уједињене Италије, гласи у српском преводу од ријечи до ријечи:

Господо Сенатори, Господо Посланици, Господо Синдаци.

У овај знаменити дан, с овог брежуљка посвећеног бесмртној слави, управљам мисао мом великодушном ђеду и опу отаџбине, јер њихово дјеловање отпоче и доврши васкрс народни. Захваљујем вам на пошти, коју ми одајете, праведно надахнутој дубоком благодарности према онијема двама великанима, који подржани јаком вољом цијелог народа, дадоше Италији независност, јединство и слободу.

Душа моја радује се сјећајући се извора нашијех установа, светијех мени и мојијем претцима. Снагом овијех установа, потврђенијех плебишитима, разасуто комаће италијанског народа ујединило се. Вјера у ускрснуту Италију повела нас је у Рим, и у име ове вјере, која ће нас водити узвишенијој судби, *поздрављам оне племените, који посветише отаџбини вашрену и плодоносну мисао, силу ума за чудо смјелога*, и све друге славне или непознате вође и војнике, који жртвујући живот у војсци или добровољачкијем четама судјеловаше у нашем ослобођењу.

Хтио сам вас позвати у Кампидољ; одовле, дивећи се сјају вјечнога града, дјелу двију цивилизација, које из Рима просвјетлише свијет, помолимо се Богу, који је хтио јединство Италије, да нам отаџбина буде срећна и велика.

Међу величанственијема остацима старе величине нека нам не изгледа скромна нова величина. Стара је била по духу времена универсална; а нова је национална. Прва је створила Италију римску, а друга Рим италијански. Она је била послѣдица силе, а ова израз права, и као свако право Рим италијански је необрив.

Господо Сенатори, господо Заступници, господо Синдаци,

Ове узвишене успомене неће нама говорити о превласти и о освајању. **Модерно право удара границе свакоме народу. Ово свето начело надахнуло је епопеју нашег политичког препорода.** Да довршимо грађански препород, треба да тежимо двама најузвишенијем циљевима, које модерна мисао показује слободнијем народима: радиност живота и васпитање духа. У предјелу развесељеном таквијем осмјехом неба и толиком плодности земље, богатом умом и врлином, рад и школа чињенице су праве и поуздане величине, штит и обрана против сваке опасности.

И из мога Краљевскога срца извире жеља, као што се у зори нашег васкрса сви редови грађанства слише да ослободе отаџбину, да се данас солидарни у добро међусобно помажу. Неразлучно јединство моје куће са народном судбином, основано на сагласју мисли и тежња, оснажено несрећама и славама биће најпоузданија тврђава италијанске отаџбине.

Ову краљевску бесједу прекидало је одушевљено клицање, ком при свршетку није било краја. Краљ је говорио јакијем гласом, а важније тачке још је јаче наглашавао, и од узбуђења при свршетку изгледаше као уморан.

Италија се ослободила и ујединила силом начела народности: то њезин Владалац свечано признаје, и одаје пошту на првом мјесту мислиоцима, који посветише отаџбини силу ума за чудо смјелога (la potenza dell' ingegno mirabilmente audace).

То свето начело са престола најмлађе велесиле проглашено је модернијем правом, које удара границе свакоме народу. Као што је то модерно право међународно Италија прва стала у теорији проповиједати, и у пракси га примјењивати, тако га сада најсвечаније узакоњује за све народе, из Рима, одакле су већ двије цивилизације свијет просвјетиле. Када ово модерно право међународно свијетом коначно завлада, нови национални Рим моћи ће поносито рећи да је и трећом цивилизацијом свијет просвјетлио — цивизацијом вјечне правде, која побјеђује мисљу а не силом, дајући свакоме народу што је његово.

---

† МИЛУТИН ГАРАШАНИН.

Милутин Гарашанин, један о најзнаменитијех савременијех Срба, послије тешке болијести преминуо је у Паризу 21 фебруара, оставивши бризи своје вјерне супруге три сина и једну шћерку. Отац му је био најзнаменитији српски државник Илија Гарашанин, који је Милутина васпитао тако, да му данас и негдашњи његови политички противници пошту одају.

Рођен 1843, свршио је у Паризу политехнику и г. 1865 ступио је као подпоручник у артиљеријску школу у Мецу. Вративши се у Србију г. 1868, није хтио ступити у државну службу из политичкијех узрока, него је све до 1880 живио у Гроцкој, на ђедовском огњишту, бавећи се млинарском индустријом, сточарством и земљорадњом. Али кад је Србија ступила у рат г. 1876. Милутин Гарашанин ступи у војску као капетан артиљеријски, и одликовао се у свијем борбама на Јавору, гдје је као заповједник једне бригаде рањен био. Тада је био произведен за мајора и одликован таковскијем крстом и сребрном медаљом за храброст. Кад је 1877 био поновљен рат с Турцима, Милутин Гарашанин опет се стави на расположење војној власти, и као артиљеријски мајор био је помоћник шефа штаба јаворске војске. По свршетку рата он се повуче опет у приватан живот.

Г. 1880 ступа у министарство Пироћанчево као министар унутрашњијех послова, а г. 1884 саставио је сам министарство ком је пресједавао до 1 јуна 1887. Па је од г. 1894 заступао Србију у Паризу, гдје га је и смрт затекла.

За вријеме његовог јавног дјеловања на политичком пољу образовао је напредну странку, којој је вођа био, а у „Видјелу,“ органу те странке, писао је са великијем успјехом. О борби страначкој, која је осамдесетијех година најжешћа била у Србији, и у којој је Милутин Гарашанин прво мјесто заузимао, на његовом гробу уздржавамо се говорити, али му треба признати чврстоћа карактера, необичну енергију и човјештво, што је у тој борби и у власти показао.

Зашавши, можда и по нужди, страпутицом у спољашњој политици, доживио је да напредно министарство Стојана Новаковића даде нов правац у спољашњој политици Србије, који је одговарао идеалима свега Сриства, што је заслуга Милутина Гарашанина, као вође странке, која се његовом ауторитету безусловно клањала. У муци и неизвјесности активни државник може и забасати, али само поштени тражи прилике, и умни је лако нађе, да изађе на прави пут.

Кад је Кабинет Новаковићев дао оставку, Милутин Гарашанин распустио је напредну странку, и више се није мијешао у домаћу страначку борбу.

Милутин Гарашанин, ако није оставио блага својој дјеци, оставио им је своје име, које неће бити на штету имену Гарашке куће, а то је наслѣдство које не може пропанути.

Његово тијело пренесено је у Србију о државном трошку, и сахрањен је великијем народнијем саучешћем без разлике странака.

Нека му је лака родна земља!

---

† ФЕЛИЋЕ КАВАЛОТИ.

У прошлом броју „Кор. Биро“ нам је јавио за трагичну смрт овога италијанскег пјесника и патриоте, који је у

ЛИСТАК.

ЕТНОГРАФИЈА ЦРНЕ ГОРЕ.

III.

2. *Црмница с Крајином.* Усљед мале висине изнад мора, завјетрине од сјевера и плодности земље, онај кутак, што се зове Црмница, морао је веома рано пружати човјеку сва средства за културни живот. И збиља, само се овдје нашло каменијех чекића сличнијех онијема, што су се нашли у Швајцарској и по осталијем крајевима Јевропе; и овдје наодимо трагове петролија у доба кад се у Јевропи о њему није ни мислило. Ту се без сумње развијала земљорадња, када су по осталој Црној Гори живјели само пастири са стадима.

Црмница је без сумње припадала Зети, када је ова постала *дједином* Немањића. Најприје се спомиње Црмница у хрисовуљама српскијех Краљева Вратлиском манастиру. Г. Ровински овдје наводи разне краљевске хрисовуље, којијема се даривају истом манастиру разна црмничка села. Иза Немањића то исто чине Балшићи, па Црнојевићи.

Њека несрска имена свједоче, да је у Црмници било и арнаутског елемента, који се касније претопио у српски. Срби су дошли у Црмницу већином приморјем; али долазе, наравно доцније, и из Васојевића, па из Босне и Херцеговине, као Пламенци. Хајдуковићи долазе из Хотске горе, Ђоновићи из Мирдита, Иличковићи из Куча, Поповићи из Скадра. Старосједиоци су Чавловићи и Марићи.

Болница наоди у Црмници 25 села са 729 кућа, које могу дати 1703 пушке. У Црмници је од старине било доста цркава и манастира, па се црмничани и данас одликују религиозношћу, што их је сачувало од мухамеданства; а г. 1675 владика Руфим Бољевић обраћа Куче из католичке вјере у православије, што доказује интензивност православија у његовом родном крају. Тврди у вјери, Црмничани усљед природе свога краја нијесу се могли одржати против турске власти. Ипак Турци нијесу никад долазили у Дупило, које им село није никад харач плаћало. Села ближа Катунској нахији више су с њом држала; али и доња Црмница, и ако је била отворена турском приступу, често се била с Турцима.

У Црмници се наоди и уплив политички и културни млетачке републике.

Један дио Крајине вазда је припадао Црмници. Да је Крајина некад била Србима насељена свједоче остатци српскијех манастира и другијех грађевина српскијех Краљева; као и разна српска имена мјесна. Али се касније маса народа поарнаутила, досељавањем Арнаута из Арбаније. Сада ту влада арнаутски језик, а по вјери су већина католици, па долазе мухамеданци.

3. *Ријечка Нахија.* Основу јој састављају два главна јака племена, Цеклин и Љуботиња, па Грађани, Зачир, Добреско село, Косијери, Боково и Ријека. Њека цеклинска мјеста и фамилијарна имена спомињу се најприје у доба Црнојевића. Болница наоди на Цеклину 40 кућа, које прибраја Љуботињу, Ријеку и не спомиње. Из Иванбегове хрисовуље види се да су ту били само млини. Повлачећи се из Жабљака, Иванбег се зауставља на брежуљку према садашњој варошици, која се тек касније подигла.

По свој прилици и на Цеклину било је Арбанаса, што се види из назива њекијех мјеста. Ђурашковићи и Ловићевићи доселили су се ту из Климената. Један дио рађака се са Пиперима.

За вријеме владика Цеклињани се тако осилише, да су сузбили Бјелице од горњега блата и помијешали границу са Љешанском нахијом (Цеклињска Жупа). Хвала природнијем условима и саобраћају са Подгорицом и Скадром у Цеклињу се развило знатно народно добростање, што се и данас види по старијем грађевинама, укусу ношње и у опште у начину и карактеру становништва.

Односно Турака и Цеклин се држао, и Црмница, будући им отворен као приступ од стране блата. На Ријеци је сједно главни кадија, а Жабљак је још прије постао турскијем градом, и ако још у вријеме Болице, од 250 кућа жабљачкијех већи дио још бијаху „хришћани српскога обреда,“ али црква св. Ђорђа већ бијаше претворена у џамију.

Али су Цеклињани били црногорски крајишници, у трајној борби са Турцима, не само по суху него и по води. Њихово је јунаштво до тога допирало, да су четама од 12 друга у два пута заузимали град Жабљак; једном за мало нијесу ухватили један турски параброд.

На Љуботињу, по народном предању њеки се досељавају из Паштровића, њеки из Мркојевића, њеки из Босне, а њеки из Србије. Али њека имена су очевидно арбанашког порријекла, као што је и мухамеданство оставило трага у разнијем именима.

Љуботиња се очистио од потурчењака, по свој прилици, кад и остала Црна Гора, с којом је отада вазда био у тијесној свези.

Грађани доводе своје порријекло из Старе Србије, а родоначелник њихов био је њека знаменита личност. Први зетски епископ Илларион Шишојевић, сахрањени на Враћини, био је из Шишојевића, малог села у Грађанима. Ту има и фамиља Црнојевића. У опште је то прелијепо мјестанце, и мора да се ту врло рано развио културни живот.

4. *Љешанска нахија.* По народном предању ова је нахија добила име од досељеника из Љеша у Арбанији, који је припадао у зетску државу. Ово досељење је морало бити послије пада Кроје и смрти Скендербегове, кад су Турци Љеш освојили, за вријеме Црнојевића. Али међу Љешњанима нема никаква трага арнаутског порријекла, што значи да је у Љешу превлађивао српски елеменат. У историји Ђорђа Кастриота многи његови војводе носе словенска имена, па и војска њихова морала је бити словенског порријекла. Још концем XIV вијека у Љешу и Драчу владали су Радићи и Јурасићи, до Авлоне. Има још досељеника из Кроје, и из Кастрата, но зна се да су и Кастрати били Срби.

Овдје су се сачувале цијеле општине старосједиоца. Али по народном предању, село Шекулар иселило се у сусједство Васојевића, а село Стањевић у Пећ, усљед зулума подгоричкијех Турака.

Преко ове нахије су Турци нападали на Црну Гору, и ту су Црногорци одржали двије велике побједе: 1712 г. на Царевом Лазу, и 1796 на Крусама.

Чудновато је, што су Љешњани имали права на дио цетињскога поља, и до не давно примали су травнину отолен, као да су некада ту имали своје катуне.

двобоју са уредником једног млетачког листа Макалом остао смртно рањен и послије мало минута издахну. Његова смрт је јако потресла сву Италију, каноти једног од најватренијех и најсмјелијех парламентарнијех бораца противу политике, која је Италију увукла у тројни савез и тијем је економно веома обназадила; па је та народна жалост Италије нашла топлога одзива и у Француској. Пресједник италијанске камаре Бјанкијери и Пресједник француске камаре Брисон посветили су му топле ријечи признања и захвалности. По свијем градовима италијанскијем изражавала се жалост јавнијем народнијем манифестацијама. А у Милану, његовом родном граду, у знак жалости била су затворена сва позоришта, и сва јавна мјеста. Таквога саучешћа народнога у жалости за народнијем човјеком, не памтимо од смрти Мацинијеве и Гарибалдијеве, чији је достојни пријемник био Кавалоти. Међу силнијема вијенцима, положенијема на одар несрећнога пјесника био је и вијенац министра — пресједника маркиза ди Рудинија, а општина паришка послала му је вијенац по нарочитој депутацији.

Кавалоти је рођен у Милану 1842. Још из млађанијех година ватрено је учествовао у борби за уједињење Италије и као војник у Гарибалдовијем експедицијама и као публициста и пјесник. Г. 1873 отпочео је своју парламентарну каријеру као вођа радикално-демократске странке и предентистичке. У исто доба писао је драме у истоме правцу, које су са успјехом представљане у Милану, Риму и Фиоренцији, а његове сакупљене пјесме, већином патриотске, доживјеле су више издања.

Сједећи вазда на крајњој љевици у парламенту, као прави патриота, Кавалоти се није устезао, кад је требало злогласнога Криспија оборити, да пружи руку момоћи Ди-Рудинију, што су му њеки стари другови замијерали. Што више он је био таква сила, да није била далеко могућност да постане с временом чланом владе. Италијанска штампа не таји да смрћу Кавалотија настаје таква празнина, да се не зна, како ће дјеловати на опћи парламентарни положај.

Да се прикаже велики губитак, што је Италија његовом трагичном смрти поднијела, навешћемо што говоре два листа посве противна правца. Демократски орган „Секоло,“ што излази у Милану, најраспрострањенији лист у Италији вели: „Он бијаше част, одважност, предање свега што је отаџбина имала чиста и славна; он бијаше најтврђа и најсјајнија вјера у будућност и слободу; он бијаше доброта, срце, самоодрицање; он бијаше утјеловљена поезија и душа наше душе.“ А један консервативни лист вели: „Умро је муж, који није био у политици наш пријатељ, но који је својом високом интелигенцијом, карактером, необузданом одважношћу у заступању ствари, које бијаху праведне или су му се таковијема чиниле, био у камари и у земљи сила и појава првога реда.“

И тај знаменити човјек пануо је у двобоју услед новинарске полемике! Као израз огорчења тротив тог остатка средовјечне сујеверице у италијанској камари одма је поднесен један предлог, да се установи суд части, који ће одсле расправљати размирице због увриједа; и други предлог, да се двобој изједначи са злочином убиства. Такођер је смрт Кавалотија у свему изображеном свијету изазвала осуду двобоја.

Тако велики човјек, који је живио за добро свога народа и човјечанства, може и својом смрћу послужити томе своме увишеноме позиву.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

УСЛОВИ ЗДРАВЉА

Свјетлост! Коме она није мила и драга? Народи, у своме дјетињству, преносили су језовите слике своје загријане маште у таму, а нијесу их никада износили на свјетлост, јер свјетлост обасјава ум и неда му да ствара тамне слике и страхоте; она у опште јако утиче на човјека и његово расположење. Кад је дан суморан и сиви облаци покривају небо тако, да ни један зрачак свјетлости не може да продре кроз њих, онда је и човјек често суморан, суморнији по некада и од самога дана; јер нема оживљавајуће свјетлости, нема онога благотворног зрака, који улива веселост у душу његову и живахност у тијело његово.

Овоме утицају свјетлости није потчињен само човјек, него му подлеже и биљке. Оне све теже у вис, окрећу се к сунцу, извору свјетлости и живота. Само неке најниже биљке и животиње воле таму.

Дан и ноћ су у природи оно што је спавање и будност у животу човјечијем.

Дању не спава човјек мирно; јер је ноћ за одмор духа и тијела, а дан за рад њихов. Са свитањем ваља човјек да се буди, а са заласком сунца ваља већ да осјећа природни умор, ако је живио природно.

Свјетлост је врело живота, па зато је и пуштај да обилато улази у стан; она ти носи здравље и расположење. Људи из мрачних станова лако оболе, а оболио човјек губи своју веселост и расположење, и тама испуњава душу његову као и стан његов. Чак и станови у присјенку, до којих лако не може да допре свјетлост дана, дају више болесника, него свијетли станови.

Свјетлост је угодна и уму човјечијем, и гдје је она ту је и ум свијетао. Прољећно сунце буди у нама пријатно осјећање, лакоћу мисли и дјела, а суморни и туробни дани изазивају суморност и сјету.

* * *

Ми смо у предњим редовима са неколико ријечи означили вриједност свјетлости за наше здравље и њен значај као прве чињенице у природи, а сад је на реду, да проговоримо неколико ријечи о другоме услову здравља — о свјежем ваздуху.

Многи људи мисле, да се све његовање тијела састоји једино у угађању своме укусу и желудцу, и онда напуштају све остало његовање. Они не знају колико је уживање дисати свјежи пољски и шумски ваздух, не знају, колико је задовољство свјеже купатило, колико је пријатно довољно кретање, одмор и дубоки сан, који долази послије природног умора.

Не можемо порећи, да и ти људи, који се брину само о уживању, немају у неколико и право, само што ова брига у њих није таква, да буде корисна тијелу и здрављу, него је претјераност, која их руши и упропашћује, спрема земљиште за болести и скраћује живот.

Ко год хоће да се озбиљно побрине о своме здрављу, ваља, осим благодати свјетлости, да увијек има на уму и велику вриједност свјежега ваздуха, купатила и кретања.

Дисање свјежега ваздуха није само уживање, него је здраво и корисно, а у толико корисније, што свјежег пољског и шумског ваздуха нема по градовима и њиховим домовима.

Ко је себи пријатељ, тражиће, да што више удише свјежа ваздуха, и одреди ће се димљивих кафана.

Најбоље је дисати свјежи јутарњи ваздух, јер је онда најчишћи, а и пријатно је гледати ону сјајну росу по цвијећу и лишћу, кад се са ливада и из шума диже пријатни мирис, и кад сва жива природа чисто весело сусријеће зору; и онда ваља и ми у нашој души да осјетимо величину природе, која нас запаја свјежим ваздухом, облагороћава душу нашу, стишава страсти и разгања сумор са чела нашега. Ко умије да цијени природу, користи своме здрављу и прибавља себи најљепше часове најчистијег задовољства.

У низу корисних уживања и купатило заузима угледно мјесто. Пород своје пријатности за наше осјећање, оно кријепи, оживљује и чисто подмлађује; оно чисти нашу кожу као што љетна киша чисти прашином и другим примјесама напуњен ваздух. Оно отвара поре на нашој кожи да боље испарава и ослобођава тијело од шкодљивих састојака.

Купатило није само здравствени захтјев, него је у многим приликама и лијек, па за то многи гријеше, који га се ријетко сјећају, а таквих има доста на штету свога здравља. Готово цио наш народ гријеши у овоме погледу страховито, јер је вода за њега само за то да је се жедан напије.

Имамо да споменемо још и кретање као важну чињеницу у реду хигијенских мјера за чување здравља. Кретање снажи наше мишиће, даје нам моћи да успјешно издржавамо напоре тијела и духа, убрзава крвоток и тиме потпомаже бржу мјену материја, испуњава наше плуће ваздухом, које су иначе навикле да раде слабо и површно при радовима у затвореним просторима — а то је готово свакога дана. Само онај, који је своје тијело заморавао кретањем у пољу, јахањем или пливањем, зна, шта је то слатко одмарање и колико снаге добија и тијело и дух за посведневне напоре, колико обоје добијају свежине и воље за рад, па ма како он био тежак. Али ко је запустио своје тијело у љености и немару, и никад није колико треба заморавао своје мишиће, тај је тек доцкан увидио колико је гријешио. Ко ово не увиди сувише доцна, тај може још и да исправи грешку и да накнади што је изгубио, али ће му за то требати више мјесеца или недјеља редовнога кретања, док је ономе, који је на то навикао, довољно неколико часова.

Имали би смо да напоменемо још доста, што би било корисно здрављу, али то за сад остављамо, и споменућемо само још толико, да је некада у старих народа његовање тијела у споменутоме правцу била врлина и прва грађанска дужност, а данас је уживање желутца и живаца први и послијдњи циљ модерна човјека, па зато је и нестало праве поезије живота, отупило је свако осјећање за љепоту природе и ријетко когод хоће да замијени чађаву механу и загушљиву кафану лијепим и здравим уживањем у слободи природе, у којој се истински крије дух и тијело. Па зар оно није право самоубиство и немијавање природе и њених закона? Ко хоће да буде здрав, мора да поштује ове законе, који условљавају живот и здравље, а ко то не чини, одупире се непобједној сили и моћи — а таквих има доста. Али ваљда ће некада бити боље, кад дом и школа буду оно, што треба да су: истински одгајивачи тијела и духа.

„Народно Здравље.“

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Пољопривредне награде учитељима.) „Тежак“ доноси правила о награђивању учитеља основнијех школа, који раде на пољској привреди. Та је правила издало министарство народне привреде у Србији, почетком ове године, да би се учитељи основнијех школа потицали да улажу више труда на подизању школских башта и на ширењу практичног пољопривредног знања у својој околини. Награде ће бити овако подијељене: двије прве награде по 300 динара; двије друге награде по 200 динара; двије треће награде по 100 динара. Министарство народне привреде одређује свог нарочитог изасланика, који ће стручно оцијенити рад онијех учитеља, који су од министра просвјете препоручени за награђивање, и између овијех предложиће шесторицу, који се највише одликују. Оцјењиваће се ови послови учитеља: а) уређење школске баште с погледом на околне пољопривредне прилике, и успјеси који се у њој постижу радом учитеља и ученика; б) утицај учитеља на околину, који се састоји: у раздавању благороднијех гранчица, облагороћенијех садница од разнијех врста воћака, које су препоручене за дотичне крајеве; у раздавању дивље и окаламљене лозе, према земљи, на којој поједине сорте, с обзиром на садржину кречњака, могу успијевати; у раздавању сјемена од благороднијех и препоручљивијех пољскијех усјева и т. д.; у ширењу поуке о напреднијем пчеларству; у раздавању од свиленијех буба и настојавању сјемена да се бубе правилно гаје; у ширењу поуке о домаћој радиности и онијем занатима, које пољопривредник треба у дотичном крају да ради, нарочито зими; у држању предавања за пољопривреднике свога мјеста и околине и т. д. Ако би које године било више учитеља, којијема би требало награде издати, таквијема ће министарство издати писмену или јавну похвалницу, и они ће идуће године имати првенство на награде, ако истраје и даље на овоме раду. Овијем награђивањем не само да ће се унапређавати пољопривреда у народу, него ће моћи побољшати своје економно стање многи народни учитељи, чији труд у школи као што је познато, свуда је слабо награђен, у сравњењу са осталијема државнијема радницима.

(О лијечењу смолотока хладном водом.) Др Радић пише у „Тежаку:“

Смолоток је сваком воћару позната болест на коштичавим воћкама, која је, не само неспосна, него и смртоносна, за оне воћке, на којима се у већој размјери појави. Ја сам сва могућа средства, за која сам само чуо, против ове болести употребљавао, па ми је слабо које у тој мјери помогло, да сам смолоток једном за свагда излијечити могао.

Зимус напјем у једним воћарским новинама, гдје неки француски воћар препоручује хладну воду, као посве сигуран лијек против смолотока. На мојој једној кајсији укаже се прољетос смолоток, и ја га одмах почнем да лијечим хладном водом по наведеном упутству, и данас ми је кајсија сасвим здрава и чиста од смолотока, па с тога ово и написах, да се и други у датој прилици користе.

Не истражујући много узроке са којих смолоток постаје, мене је више занимала практична страна његовог бића; па сам увијек наплазио, да он само мјестимице на кори избија. Ако му се одмах у почетку не стане на пут, он се у већој размјери по кори расвија, залијепи и запуши све шупљике на њој, и услед тога не може дрво да се испарава, нити може да усисе благотворну спољну влагу из ваздуха. А то је за развиће и напредовање воћке врло штетно; штетно с тога, што се свака површина, на којој би смола дуго лежала, упали, и дрво се мало по мало суши и пропада, јер код напуштене, смолотком заражене воћке, не само да се суши грање, па онда и дебло, него се осуше и жиле. Наши се привредници много и не осврћу на ову болест, па им зато, нарочито брескве и шљиве, прије времена пропадају; па и ако би се неко и сјетио да своје воћке од смолотока лијечи, он се то сјети доцкан кад је смолоток обузео веће размјере, па онда мора немилице да сјече и сагорева оне ране, а то је за воћку посве штетно и у највећем ступњу осјетљиво.

Да би дакле благовремено, док је смолоток још мали, обољелој воћци помогли и предупредили исјецање и сагоревање ране, треба с вечери влажном крпом обмотати смолоточна мјеста. Крпа треба да је више пута превијена, да буде дебља, да што више воде упити и да ју што дуже одржати може. Крпу треба привезати — али овлаш — ликом или канапом. Преко ноћи смола се у тој мјери раствори, буде сасвим водњикаста, да се изјутра, са још влажном крпом, скинути и са дрвета сасвим опрати може. Но да би и послијњег трага од смоле нестало, треба послије донијети млаке воде, па четком једном сва смолоточна мјеста добро изчеткати, и онда опет хладном мокром крпом све добро испрати, да нигдје ни трага од смоле не остане. На тај ће се начин на кори све шупљике отворити, и на воћци ће настати сасвим обновљен живот.

Ако би се послије извјесног времена опет појавио на неком мјесту смолоток, што код старије и запуштене болести бива, онда треба оно лијечење све дотле повторавати, док смолотока сасвим не стане. Кад је болест у зачетку, па се *одмах* поменути начин лијечења предузме, нестаће смолотока послије првих облога, као што је то код моје кајсије случај био, јер сам *одмах* лијечење предузео, чим сам смолоток прољетос примјетио, и ево је моја кајсија данас сасвим чиста и здрава, да од смолотока нигдје трага нема, а стабло је чисто и свијетло, као да је углађено.

Но ако би се ипак на залијеченој рани појавио смолоток услед непогодних атмосферских појава, онда треба одмах у почетку лијечење поновити, али с том разликом, да се обољело мјесто не обмотава мокром крпом, него да се само овлаженом четком добро истрља и крпом избрише. У исто вријеме треба око дебла сву траву очистити, земљу мало раскопати и зрелим ђубретом пођубрити, што заљечивању много доприноси.

Гдје је смолоток застарао и усљед тога се рана упалила, ондје се мора рана до здравог дрвета добро исјећи, хладном водом испрати и катраном премазати.

Смолоток је сљедство сувишних сокова у дрвету, и — ништа друго. Природа се сама стара, да те сокове из дрвета избаци; ти сокови нијесу љуте природе, да би својом љутином дрвету шкодили; они шкоде само затварањем шупљика, и услед тога настаје у дрвету боловање, које се у свакој прилици одклонити може, кад се одмах у почетку лијечење предузме, т. ј. кад се смола уклони, опере.

Дакле, у своје вријеме треба смолу на напред наведени начин очистити, и — смолотока ће нестати!

(Рак на воћкама.) По посматрањима њемца Ласера, узрок постанку „рака,“ те опустошавајуће болести воћних дрвета — треба тражити још у воћним расадницима. По његовим посматрањима, воћно дрвеће, одгајено на парцелама ђубреним несгорелим — скорашњим — стајским ђубретом, боловаху већ од младости од „рака,“ док се, на против, воћке, одгајене на сусједној парцели, која је ђубрена компостом (мјешанцем) са додатком креча, томасовог брашна и кајинита, показиваху не само потпуно издржљиве противу мраза, већ способне за отпор противу „рака.“ Један од главних узрока за појаву „рака,“ мора се тражити у томе, што се воћке по правилу, ђубрењем довољно снабдјевају азотом и калијем, али се при томе губи из вида фосфорна кисјелина. Дјејство таквога ђубрења у томе је, што дрвеће у јесен незавршује своје рашћење благовремено, а услед тога му мраз врло велику штету чини. У почетку појављују се само мале пукотине услед дјејства мраза, које у скоро постају веће и стварају основу за појављивање „рака.“ Послије једне или двије године, пошто је цијела воћка из расадника засађена на стално мјесто, оболе од „рака“.

Воћке требају много више креча но што се то обично мисли. Нарочито добре резултате дали су опити при којима су поред ђубрења ђубретом које је садржавало фосфорну кисјелину азот и кали, ђубрене воћке и довољно јаким кречним ђубретом. Старе воћке, при ђубрењу доњих слојева земљишта, нарочито захтјевају знатније количине креча, и по нека се воћка може тиме ослободити „рака.“

Креч је, нарочито за коштичаво воће, ђубреће средство без кога се не смије бити; он дјејствује на плодност скоро чудновато. Воћке, ђубрене кречом, рађају не само обилатије, већ им је и плод много љепше боје, но код воћака које нијесу кречом ђубрене. Колико ће се креча употребити при ђубрењу зависи од земљишта, али, увијек треба имати на уму: да воћке потребују знатно веће количине креча но ма која друга културна биљка, и да с тога у највише случајева земљиште нема довољну количину креча за рационално гајење воћа.

Воћкама, старијим од десет година, неможе „рак“ много нахудити, и најопаснији је воћу за првих десет година послије засађивања на сталноме мјесту. Крушкова дрвета ријетко болују од „рака,“ а ондје, гдје се то дешава, узрок је велика количина гвожђа у земљишту.

Рационалним ђубрењем може се најсигурније предупредити обољевање воћака од „рака.“ Сувишност хранећих састојака у једноме земљишту, шкоди, као што се зна, воћкама исто тако као и оскудица у хранећим састојцима. С тога не треба воћке ђубрити много ђубретом које је богато азотом, већ их треба издашно ђубрити ђубретом које садржи у себи калија, фосфорне кисјелине и креча, и овакво ђубрење треба да је основно правило при

побољшавању земљишта у воћњацима. Кад се воћке снабдјевају само једном врстом хранећих састојака, не може се од њих ни очекивати велика издржљивост противу мраза и болести.

(**Браните озиме усјеве од сувишне влаге.**) Познат је ствар да озими усјев највише страда на мјестима гдје се задржава сувишна влага, коју земља није могла да попије. На тим мјестима усјев пожути, не напредује, а често и са свим угине. Ако за влагом наступе и мразеви, онда усјев најпре измрзне на тим мјестима. С тога нема довољно ријечи којима би се препоручило повлачење бразда одводница по њивама пошто се исте засију усјевом. Ну било да су бразде повучене у своје вријеме, или не, нарочито треба пазити у оно доба, док се снијег не отопи а вријеме не изљепша и земља оциједи, да се сувишна влага не задржава по удољицама и разним њивама. Чим се то примјети, треба свакојако гледати да се вода пропусти. Ако су бразде одводнице засуте треба их одмах прочистити да вода може слободно да отиче, а ако њих и нема треба макар сад прокопати браздице да се вода са удољица може да оциједи. Ко на то пази и на пријеме уради што треба увијек ће са своје њиве више и бољег жита пожњети.

(**Дајте стоци свјетлости.**) Млада стока којој је топлота, чист ваздух и свјетлост и зими први услов за напредовање, ако није на срећу изложена свима недаћама врежена остављена да зимује под ведрим небом, што се често догађа, — она је обично затворена у какав угао и иначе мрачне стаје. Стаја у опште треба да је видна, а највиднија мјеста у стаји треба уступити младој стоци, јер је њој свјетлост најпотребнија. У мрачној стаји одгајена стока трома је, лијена и обично не развијена и нездрава. Здравље је први услов да стока буде од користи своме газди, а без довољне свјетлости нема здравља младој стоци.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 6 фебруара.

(**Дементи.**) Легација Краљевине Србије на Цетињу извјешћује нас, да гласови о престојећој министарственој кризи у Биограду немају никаква основа.

(**Парастос**) Прошле суботе био је у Влашкој Цркви парастос, што су пријатељи и поштоваоци приредили пок. П. А. Васиљчикову. Служио је Високопреосвештени Митрополит Митрофан са мјесничјем свештенством. Међу присутнијема били су г. Губастов, начелница института гђица Мертваго и госпођа Сумароков.

— Пошто је био опојан у Петрограду, гдје је живио у чину хофмајстора Царског Двора, мртво тијело пок. П. А. Васиљчикова било је пренесено у Москву, гдје је било погребено у гробљу Донског манастира, у присуству Њ. Ц. В. Великог Књаза Сергенија, московског генерал-гувернера, придворијех чинова, који се у Москви налазе, и московске аристократије.

Да је племенити Рус до гроба сачувао љубав према Црној Гори имамо сљедећи доказ. Десетак дана прије своје смрти пише овдашњем једном пријатељу, као је уређујући своју библиотеку опазио да му ту нијесу Скупљене Пјесме Њ. В. Николе I, па моли да му се пошљу, и одма су биле послате, али га нијесу у животу затекле.

(**Из Друштва „Подгоричке Читаонице.“**) На својој главној скупштини ово се друштво реорганизовало и записало се преко 100 чланова, а у прошлој години било је 39. Изабрана је нова Управа у којој су ушла ова лица: предсједник г. Владимир М. Томић, члан окруж. суда; потпредсједник г. Хаџи Хафис Лукачевић; благајник г. Нешо Станић финанцијски секретар; за секретара г. Милан Рамадановић секретар окруж. суда; књижничар г. Станко Марковић учитељ. У Савјет су ушли г. М. Цаковић окружни кап.; г. бригадир Ј. Мартиновић; г. капетан М. Лукачевић; г. Др. Стефанели; г. кап. Крсто Лаиновић; г. ком. Гигоје Лукић; г. Стево Вујановић управитељ поште и телеграфа.

Друштво ће приређивати забаве и литературне вечери и постарало се да и листова српскијех и словенскијех како књижевнијех тако и политичкијех буде лијепи број.

† ЗЕКО П. ЈОВИЋЕВИЋ

У јакој снази свога живота испустио је племениту душу на Цетиње 27 прошлог мјесеца у 8 сати из јутра.

Покојник је рођен у Бјелопавлиће 1854 год.; тамо је добио основно школско образовање и уписат за изучавање телеграфа, те је у својој 19-ој години именован за чиновника телеграфа, а доцније за управника поштанско-телеграфске штације на Даниловград, коју је дужност ревносно и савјесно вршио на задовољство својих надлежних, све до половине новембра прошле године, кад га је напала несрећна болијест с које је и дошао на Цетиње, да потражи љекарске помоћи.

За вјерно и савјесно вршење дужности одликован је био од Њ. В. Господара IV степ. Данилова реда и медаљом за храброст.

У покојнику губи поштанско-телеграфска Управа једног вриједног чиновника, а другови доброг, искреног и омиљеног друга, што се је дало виђети за вријеме његова боловања из заузимања и честог посјећивања Главног Управитеља Пошта и Телеграфа и покојникових другова, који су се и нашли уз његову постељу, кад је испустио племениту душу.

27 прошлог на 2½ уре послѣ подне спровод је кренуо за Даниловград попраћен са многобројним народом: свештенством, грађанством и чиновништвом цетињским до изласка из вароши, оклен су продужили пратњу изасланици поштанско-телеграфске Управе и чиновништва, покојникова фамилија, рођаци и својта, предусриједтани свуда путем од његових пријатеља и познаника.

На 28 пр. у 10 сати из јутра предато је тијело покојниково матери земљи код храма Свете Текле на Даниловграду, уз многобројно саучешће народа и главара Бјелопавлићких. Над гробом држао је дирљиви говор г. учитељ Л. Јовановић, у коме је, кратко али језгровито истакао заслуге покојникове. Говор је учинио велики утисак на присутне и изазвао опет прекинути плач за незаборављеним Зеком. Лака му земља и вјечни спомен међу нама!

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(**Човјек без руку.**) У вароши Ври у источној Русији, има писар Подзнаков, бивши слагач, који без руку пише. Радио је као слагач 15 година, а онда залута по јакој ладноћи на путу и промрзну му обије руке, тако да су му их морали одсјећи испод лаката. Усљед ове операције пађе се бједник у грозну стању. Да би се могао хранити, домисли се особиту начину. Научи се да пише лактом; тога ради домисли се особитој справи, која се састојала из круга од тепешке са згодом за намјештање пера. Овај круг навуче на лакат и тако пише доста брзо и лијепо. Спромах учио се тако писати годину дана и најпослије се толико извјештио, да без руке пише, као други с руком.

(**Свеучилиште у Пекингу.**) Иницијативом садашњег министра и оснивача државне књижнице, ученјака Сун-Тфио-Наја, стављени приједлог о устројењу свеучилишта у Пекингу одобрио је кинески цар У образложењу приједлога Сун-Тфиа-Наја цртају се слабости и недостатци наставе кинеске, те се на сваки начин жели, да се западно-европска настава пренесе у Кину, али тако, да би на томе свеучилишту „кинеске науке“ запремале прво, а западно-европске науке друго мјесто. Према томе предлаже Сун-Тфиа-Наја свеучилиште са сљедећих 10 факултета и то за 1 астрономију и математику; 2 земљопис; 3 филозофију и религију; 4 политику; 5 литературу и стране језике; 6 ратну морнарску науку; 7 економију; 8 технологију; 9 трговину и 10 медицину. Предлагач држи, да ће за овијех десет факултета бити доста 2 кинеска и 2 иностранa професора. Односно ђака препоручује велику опрезност. Испод 25 година не би се нико смио примити а примљеним ђацима мора се дати мјесечна потпора од 4 до 8 лана (6 до 12 рубаља.) Сун-Тфиа-Наја прорачунава трошкове за градњу овог свеучилишта на 120.000 лана (180.000 рубаља,) а трошкови уздржавања тога завода не смију по његовом рачуну поменуту своту премашити.

(**Трговање робијашима.**) У слободним сјеверо-америчким сједињеним државама бивају гдјекоје ствари, које се нимало не слажу са слободом. Тако на пр. у некојим јужним државама заведен је обичај, да робијаши морају радити власти. Да би се избјегао трошак на казнене заводе, завеле су те државе практику, да робијаше уступе на принудну работу ономе, који на лицитацији више плати. Недавно тако су у Албиону, у држави Флориди, продали 450 робијаша, људи и жена и дјеце, за 105.000 дин. и ови сад раде на копању у тамошњим мајданима фосфорнокиселе соли. Кажу, да се са тим људима поступа, као са стоком, бију их, газе их и муче на све начине. Гдјекоје новине у сјеверној Америци подигле су глас против овога ропства.

(**Женско питање у Русији.**) Прије много година истакнуто је женско питање у друштвеном животу у Русији, женске наиме почеле су тражити своју еманципацију. За вријеме владе Александра III. настале су повољније прилике за њих, јер се царица Марија Феодоровна јако интересовала и заузимала за женско питање. Усљед тога су многе жене и дјевојке добиле мјесто у јавним службама. Има их много које су чиновници у жељезничким канцеларијама, те свједоџбе о њиховој спреми и раду врло су повољне ласкаве: оне су готово све вредније и савјесније у своме звању но мушки чиновници; оне су боље васпитане и спремније но мушки; у моралном погледу много су сталније и јаче од мушких, и до сад се није догодио ни један случај да је женска као чиновник могла бити подмићена. Москва је данас средиште женскога покрета. Ова стара царска престоница намјерава основати медицински институт за жене и дјевојке: тамо мисле да ће врло лако моћи добровољним прилозима скупити један милијун рубаља у ту сврху. Већина професора московског универсетета изјавила је, да ће, кад се институт оснује, у њему пет година бесплатно своје предмете предавати. Рачуна се, да ће тај институт, који ће бити у вези са интернатом, имати одмах у почетку око стотину својих женских слушалаца.

(**Пјешице преко Атланског Океана.**) — У Њу-Јорку, 14 децембра пр. г. свијет је читао врло интересантне објаве по улицама. Ево у чему је ствар: Поморски капетан Олдранф, из Бостона, намислио је, да пређе пјешице преко Атланскога Океана и кроз Сену уђе у Париз на изложбу 1900 године. Он ће поћи 4 јуна о. г. на пут, а пратиће га на нарочито конструисаној лађи његов друг, капетан Андреве из Њу-Јорка. Капетан Олдранф газиће по Океану са чизмама нарочите направе, које ће бити пет стопа дуге. Те његове чизме могу да одрже терет од 140 килограма, док сам капетан тежи 130 килограма. Лађа, са којом ће капетан Андреве пратити Олдранфа, дугачка је 19 стопа, а носиће све потребе, које су потребне на томе дугом пјешачком путу за њих двојицу. Андреве је изјавио, да ће он на путу смјењивати Олдранфа. Оба смјела морнара поћи ће из Бостона пут Хавра и надају се да ће ући у Сену пред почетак, а стићи у Париз кад изложба већ буде отворена.

(**Научина убила човјека.**) — У Бач-Ујхељу у Угарској расјече неки ратар прст, па испере рану, и метне на њу научине са тавана, не би ли се тако излијечио. Но он тиме отује крв своју, и на брзо плати тај свој начин лијечења главом. Нека је ово дакле примјер, да се може и умријети од лијечења ране научином, што се и код нас често чини.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПАРИЗ, 1 марта. — Радикал Дрон напао је у камари владу да је клерикална и реакционарна. Дневни ред, који изражава повјерење влади, камара је примила са 319 против 231 гласа.

ПЕКИН, 1 марта. — Инглески министар уложио је протест код китајске владе против уступања Порт-Артура Русији.

БЕЧ, 2 марта. — Педесетогодишњица револуције 1848 у Аустро-угарској прослављена је без инцидената.

НИЦА, 2. марта. — Инглеска Краљица Викторија приспјела је у добром здрављу, поздрављена властима и војничкијем почастима.

КАНЕА, 2 марта. — Италијанска горска батерија, која се имала повратити у Италију, остаје овдје усљед друге наредбе.

РИМ, 3 марта. — Државни подсакретар Бонин изјавио је у камари, да Италија са задовољством прима кандидатуру Принца Ђорђа, али жели споразум свијех велесила као најпоузданије јамство јевропског мира. Тај споразум није још постигнут односно кандидатуре. Настављају се преговори да се на Криту установи владавина која ће задовољити становништво и обезбједити му трајни мир.

ЛОНДОН, 3 марта. — Сализбери болује од грознице. Љекари су наредили да пође у јужну Француску. Балфур ће га замјењивати у пословима.

БУДАПЕШТ, 4 марта. Прослава педесетогодишњице револуције 1848 извршена је метингом, на ком су држане патриотске бесједе. У вечер су биле улице пуне народа. Социјалисти су изазвали неред пјевајући „Марсиљезу.“ Полиција је растјерала демонстранте и многе ухапсила.

ПАРИЗ 4 марта. — Савјет адвокатске камаре суспендирао је за шест мјесеца адвоката Леблоа усљед Золина процеса.

ВИШИНГТОН, 4 марта. — Поморски департаменат одлучио је да утврди острв Тортугас(?) као основицу поморскијех операција за случај рата.

КАНЕА, 4 марта — Оклопница њемачка Олденбург оставиће Канеу са свом војском. Куда ће поћи, још није наређено.

КЕЛН, 5 марта. — „Келнска Газета“ доноси из Берлина: Одлазак Олденбурга с Крита значи да Њемачка пошто је обезбједила своје кредиторе у Грчкој нема интереса у критском питању, о ком ће се бринути особито Русија, Француска и Инглеска. Али одлазак с Крита Њемачке не значи да она коначно излази из јевропског концерта.

КАНЕА, 5 марта. — Њемачко одјељење са Олденбургом кренуло пут Месине, испраћено симпатички иностраном војеком и турскијем становништвом.

АТИНА, 5 марта. — Полиција је упала у траг антидинастичком клубу. Уапшени су занатлија Милас са сином, Моваитис и авокат Коскинополо. Не зна се имали свезе између овог клуба и атентанта Кордицијева.

АТИНА, 6 марта. Инжењер Андреанидис уапшен је као члан клуба антидинастичког. Предстоје друга апшења.

ОГЛАСИ.

МАРКЕ Ко мени пошаље 200 Црногорских марака или коверата ја ћу њему послати 400 иностраних.

Kiew (Russie.)

Н.—Госпитални. N-го 6.

Ю. Шулькевичъ.

(3—6)

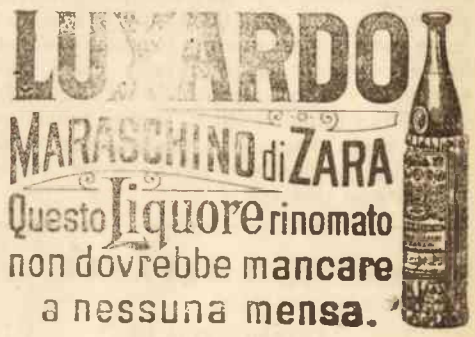

Zadar (Dalmacija) (37—37) Задар (Далмација)

15. ф. награде.

6./18. Октобра 1897 г. нестао је Госп. Конраду пл. Вахтел-у, капетану ц. и кр. морнарице у Будви на шетњу у околици Будве ловачки пас зван „Штоп“. —

Пас је високих ногу, црвено и жуте кратке длаке, кратког, неподрезаног репа. —

Ко га сопственику на Будви преда добиће од њега 15 фиорина награде.

Уредник: Др. Л. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У К. Ц. Државној Штампарији.